

Nº 2 - JUNY 1979

la farga

BUTLLETÍ DEL CASAL DE JUBILATS

SALT

LA PLAÇA DE Mⁿ. CINTO VERDAGUER
(PLAÇA DELS PEIXOS)

ESPIGOLANT

Pietat per la N-141

El carrilet, aquell petit tren que anava de Girona a Olot i que portava la gent des de la Garrotxa fins el Gironès, fa ja deu anys que no passa. El trànsit, que s'ha multiplicat per mil en aquesta última dècada, no l'engoleix la Nacional 141. Aquesta carretera, que es troba igual que quan va desaparèixer el carrilet, no ha vist cap millora per poder d'alguna manera fer oblidar aquell carrilet. Si l'haguessin arranjat, ara no hauríem de demanar caritat com expressa la foto que publicà PUNT Diari.

Quan es parla tant de la millor construcció feta de les comarques gironines, no hi és encara tant un record per l'amenada carretera de la vergonya, la N-141. Lamentacions, acudits i rodolins no han fet, de moment, efecte. La foto d'Enric Maseras es prou expressiva.

L'afecció pel teatre a Salt és ben coneguda. El grup Talleret, de Salt, sembla que vol seguir un bon exemple en aquest difícil art. I així, ens ofereix obres de gran qualitat. "Woyzeck" n'és una d'elles. D'això se'n va fer ressò PUNT Diari, en la crítica que reproduïm.

El "Woyzeck" de Georg Büchner, que sapiguem, s'ha muntat abans a Terrassa (1966), a Reus (1968), a Farragosa (1974) i a Granollers (1975). Ara tenim l'ocasió de visionar-ne el que han fet els del Talleret de Salt. Aquest grup, amb joves actors i algun element procedent de "Procenium" ja es va donar a conèixer amb el muntatge "Tot esperant l'esquerra", que varen presentar al mateix local. Es d'allò més engrescador aquest intent que porta a terme el Talleret de realitzar un teatre de qualitat "off-Girona", i esperem que pugui tenir la continuïtat que es mereix.

L'obra totalment fragmentada en escenes curtes, presenta, per tant, una gran dificultat de representació, que el Talleret ha sabut resoldre eficaçment bo i comptant amb una gran agilitat en relació al pas d'una escena a l'altra, utilitzant l'enfosquiment de la sala i la idoneïtat del material escenogràfic però també, per damunt de tot, l'excel·lent treball regular, expressiu i sense tissions de tots els actors que demostren la concepció plausiblement antivedettística que el Talleret té del teatre.

RTVE censura unos dibujos animados

Madrid. — Televisión Española ha eliminado un capítulo de la serie de dibujos animados *Erase una vez... el hombre* que goza de gran audiencia infantil en los sábados por la tarde.

El episodio que no se emitirá, al haber alegado RTVE extrañas dificultades de orden técnico, llevaba por título *El Siglo de Oro español* y hacía referencia a la Inquisición, al descu-

brimiento de América y a los Reyes Católicos, acabando con la derrota de la Armada Invencible.

Gracias al tijeretazo de RTVE, para los niños españoles la historia en dibujos empalmará el *Quattrocento* con *La Inglaterra Isabelina* de golpe y porrazo. No ha debido gustar la interpretación que hace esta serie francesa de la historia española.

En un país democràtic no hi ha censura de premsa. I, ara que el país és democràtic, la TVE no ho vol ésser. Perquè, fins i tot, censura els dibuixos animats, en un capítol de la serie "Era una vez el hombre" que els nostres fills haguessin pogut veure: "El siglo de oro español", explicat pels nostres veïns francesos. Els dirigents de Prado del Rey l'han retallat i no n'han donat cap explicació. El retall que hem tret d'EL PERIÓDICO ho deixa ben clar.

EDITORIAL

El dia 31 de maig passat a partir de les 9 del vespre, Salt va ser una festa. No era per menys: En aquella data, en aquell moment, els saltencs donàvem un pas molt important en el camí de recuperació de la nostra identitat com a poble. El dia 31 de maig, a les 9 del vespre es celebrava a l'edifici de l'antic Ajuntament, ple de gom a gom, l'acte de constitució del Consell Municipal de Salt, que significa ni més ni menys que l'inici de la recuperació de l'autonomia municipal que ens fou arrabassada fa quatre anys contra la nostra voluntat i per mitjans no democràtics.

El poble de Salt no ha parat mai de reclamar aquesta devolució. Durant els quatre anys transcorreguts hem reclamat el nostre dret a autogovernar-nos incansablement i de totes les formes possibles. Volem dir amb això que si ara ens és retornat, no és pas perquè sí, sinó perquè ens ho hem guanyat entre tots a base d'insistència i de voluntat; amb la demostració inequívoca que volem continuar éssent Poble i que volem servir la nostra personalitat com a tal. El mèrit és doncs, de tots. Perquè ha estat el poble en pes que ha aconseguit que allò que ens fou pres en la dictadura ens hagi estat retornat en la democràcia. I ho hem aconseguit en la primera oportunitat possible; al cap d'un mes, solament, de la constitució del primer Ajuntament democràtic a Girona, governat per membres de partits polítics que, en llur campanya electoral, havien promès aquesta autonomia per a Salt.

Així, de passada, el ciutadà -cansat de tantes promeses incomplertes- comença a creure que potser sí que alguna cosa està canviant. Que, almenys, sembla que pot començar a confiar en les promeses dels governants.

Els saltencs som conscients que el Consell Municipal suara constituït comença a funcionar amb una capacitat de decisió i d'execució insuficients que no cobreixen les aspiracions del poble tan repetidament expressades. Però sabem que això és el màxim que, davant la vigència, encara, d'una legislació antiquada i conflictiva se'ns pot donar ara. La solució justa i definitiva que reclama el nostre poble -la independència- ens ha de venir de la nova Llei Municipal a elaborar pel Parlament de Catalunya una vegada aprovat l'Estatut. Els nostres polítics s'han compromès a fer que aquesta Llei Municipal tingui caràcter prioritari i que faci possible solucionar satisfactoriament casos com el de Salt. Ens ho van prometre en el moment de demanar-nos el vot.

Ara que, com deiem més amunt, el poble comença a confiar en les promeses que se li fan, seria molt perillós decepcionar-lo, truncant aquesta línia de credulitat tot just encetada. Els nostres polítics tenen la responsabilitat de complir amb el seu compromís de fer possible retornar a Salt la plena capacitat de decisió i d'execució, perquè -ho repetim- així ens ho van prometre.

Consell de Redacció:

Lluís Mateu Narcís Burch
Josep Cristòfol Narcís Soler
Quim Pla Emili Serra
Miquel Casellas Alfons Mateu
Joan Armau Antoni Echave

Disseny: J. Cristòfol

Publicitat: J. Cebrián

Administració: M. Casellas

Fotos portada cedides

per Taller Fotogràfic DESALT

Hernán Cortés, 5 - Salt

Imprimec:

TIPOGRAFIA-OFFSET PAGÈS

Telèfon 42 01 07 - Anglès

Dipòsit legal: Gi. 356-1979

EL C.P.SALT CAMPIÓ PROVINCIAL A TOTES LES CATEGORIES

Semblava que la proesa de l'any passat no es podia millorar: Tres categories i tres títols per a Salt. Però la vàlua dels nostres jugadors s'ha tornat a veure i s'han aconseguit els quatre que es disputaven. Per tant els nostres petanquistes tornaran a lluitar al Campionat d'Espanya, defensant els colors de la Federació Gironina i amb l'escut del Club Petanca Salt al pit. N'estem més que orgullosos.

Volem copsar les opinions de diferents membres del nostre Club, que amb millor o pitjor sort han participat a les eliminatòries. Els farem les mateixes preguntes. Començarem amb els qui han guanyat.

1. Esperaves arribar a la final?

2. Esperaves guanyar-la?

3. Opinió dels teus rivals finalistes.

4. Què esperes fer als Campionats d'Espanya?

5. Amb quin lloc et conformaries?

ANTONI PERUGA.

És el primer any que aconsegueix el títol. Capità de la tripleta campiona de 2ª categoria.

1. Sí

2. Abans de començar, sí. Després amb el canvi que van fer els de Cassà ho vaig veure molt negre. Per nosaltres ens vam recuperar i vam aprofitar l'oportunitat que se'ns va presentar.

3. Desconeixem els rivals, però intentarem fer el màxim.

4. Arribar a semifinals.

ANTONI RUIZ.

Juvenil. És el més jove dels tres.

1. Sí.

2. No.

3. No van tenir sort.

4. No conec els contraris.

5. Dels 10 primers estaria bé

PAQUI MARTIN.

Femina. Participa per 2ª volta.

1. No.

2. Sí

3. Van jugar bé.

4. El millor que es pugui.

5. Superant els anys passats, amb qualsevol.

JULIÀ GÓMEZ.

Senior 1ª Categoria. L'any 1978 també va jugar els Campionats d'Espanya.

1. Sí.

2. Sí.

3. Alguns equips molt millor que ells no va poder arribar ni a semifinals.

4. Deixar ben alt el pavelló gironí.

5. Entre els 8 primers.

A tots el esports hi ha guanyadors i vençuts. L'opinió d'aquests darrers també ens interessa. Els preguntem:

1. Esperaves la teva derrota?

2. A què és deguda?

3. Creus que les tripletes que han guanyat són les més representatives?

4. Quin lloc assoliran?

JOSEP M.ª TORRAS CARRILLO.

Juvenil. Va ésser el gran vençut.

Ha representat a Girona per dues voltes.

1. No.

2. Per un noranta per cent de mala sort.

3. En general, no.

4. A 1ª poden fer dels 8 primers, igualment que a 2ª. Les dones, com l'any passat. I, a juvenils, i sento haver de dir-ho, serà un desastre.

ANTONI ECHAVE.

Senior. 1ª Categoria. Representant l'any 1978 de la Federació Gironina a Sevilla.

1. Sí, però no tan aviat.

2. Els tres contraris van ésser millors que nosaltres.

3. Menys a Juvenils, sí.

4. Els de 1ª poden fer semifinals. Amb un 6è lloc, els de 2ª quedarien bé. Les dones, com altres anys; i els Juvenils, si "enganxen" el 10 serà molt.

JOSEP QUINTANA.

Seniors 2ª Categoria. Va ésser una sorpresa per a tots que l'eliminassin.

1. No.

2. Els altres no ho van fer tant malament com nosaltres.

3. Les femines, ja ho sabem tots, el que han fet els altres anys. La tripleta de 1ª és un molt bon equip de 2ª categoria.

4. A 1ª seria bo un 10è o 11è, igual que a 2ª. Les dones poden fer com els altres anys un 5è i els nanos estaria bé amb el 12è.

Desitgem a tots els qui ens representaran a terres llevantines, tota mena de sort. Els esperarem a la seva tornada, guanyadors (Déu ho vulgui) o no havent-ho aconseguit. Per nosaltres serà sempre una victòria el que dignament hagin representat al Club Petanca Salt.

BOLIC

El company LLUÍS FÀBREGA I SOLER, soci del Casal, va morir el passat dia 2 de juny a l'edat de 40 anys. Descansi en pau.

CENTRE EXCURSIONISTA SALTENC

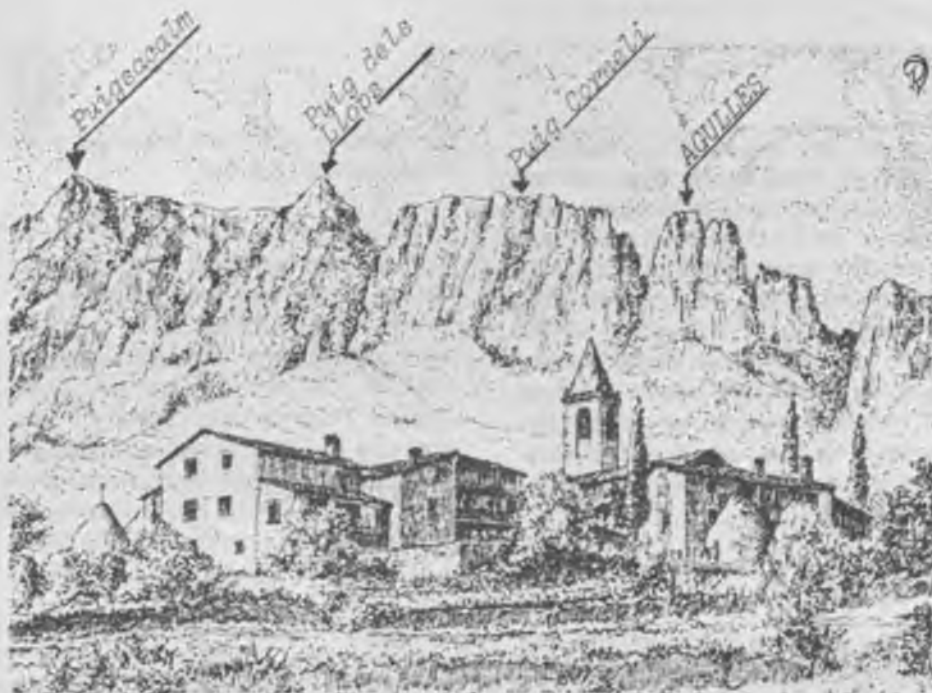

UN LLIBRE DEL C.E.S. AL CIM DE LES AGULLES DE SANTA MAGDALENA

Dalt dels cims més enlairats i accessibles de les nostres muntanyes sol haver-hi un llibre-registre on, els excursionistes que l'assoleixen hi anoten les seves impressions i hi registren llurs firmes. Les entitats excursionistes tenen cura de la col·locació, renovació i conservació d'aquests llibres que, a la llarga, esdevenen un interessant i curiós document.

Des del passat dia 1er de maig, un nou llibre-registre espera la visita d'excursionistes i escaladors dalt d'un dels cims més espectaculars de les nostres comarques: Les Agulles de Santa Magdalena. En commemoració del primer aniversari de la fundació del CENTRE EXCURSIONISTA SALTENC, una cordada formada per membres de la nostra Entitat va efectuar l'ascensió a aquelles verticals parets amb l'objectiu de col·locar-hi aquest llibre.

El massís de Santa Magdalena del Mont amb el majestuós Puigsacalm que el corona, la muntanya predilecta de tantes generacions d'excursionistes, compta, des d'ara, amb aquest nou al·licient.

Joanetes amb la serra de Santa Magdalena al fons (Dibuix de Ramon Vinyeta).

PRÒXIMES ACTIVITATS

10 JUNY

EXCURSIÓ A LA SERRA DE MILANY
ERMITA DE SANTA MAGDALENA DE CAMBRILS
I CASTELL DE MILANY

Hores de marxa: 5 - Vocal: Josep Cristòfol.

La serra de Milany forma part del conjunt orogràfic del Puigsacalm al que supera en altura i en l'extensió del panorama que s'hi domina. Un itinerari bellíssim i inèdit per a la majoria dels nostres excursionistes.

23 I 24 DE JUNY

ACAMPADA DE SANT JOAN A LA VALL D'HORTMOIER
(ALTA GARROTXA)
FOC DE CAMP - EXCURSIONS.

Situada al cor de l'Alta Garrotxa, la idíl·lica Vall d'Hortmoier és lloc ideal per a l'acampada a muntanya: Prats, boscos i aigua abundants, i possibilitat d'excursions per a tots els gustos; des de petites passejades al Santuari d'Escales, a Talaixà, a Santa Bàrbara de Pruneres o a Beget, fins a ascensions als principals pics de la comarca: El Comanegre, el Montmajor, el Bestracà, el Bassegoda...

Carretera asfaltada fins a Oix. Camí més o menys practicable fins el lloc d'acampada. (Mitja hora a peu). Servei gratuït de transport dels estris d'acampada, motxilles, etc, des d'Oix fins al mateix campament.

VACANCES ALS ALPS EL MASSÍS DELS ECRINS un "quatre mil" al nostre abast

Al primer número de LA FARGA publicàvem un treball sobre aquestes muntanyes del Alps francesos, i el propòsit concebut dins de la nostra Entitat, d'instal·lar-hi un campament d'alta muntanya des d'on poder assolir -en aquest primer aniversari del C.E.S. que estem celebrant- els quatre mil metres d'altitud dels Ecrins-

El dia 2n de maig, vam poder contemplar l'anunciada projecció de diapositives del company Josep Cristòfol sobre aquell massís, en el cim de la qual es van comprovar la bellesa i l'impressionant de una muntanya d'excursions i ascensions

Resultat de tot això és que l'organització d'aquesta expedició saltenca als Alps és ja una realitat en marxa. Se n'estan concretant tots els detalls per tal que l'expedició constitueixi un èxit en tots els aspectes i un bon nombre de membres del C.E.S. han expressat ja llur propòsit de participar en aquest nostre primer campament de vacances als Alps el pròxim mes d'agost.

A la cartellera del nostre local hi ha exposada la llista d'inscripcions amb els detalls més importants. Per a més informació ens trobareu, com sempre, cada dijous de 8 a 9 del vespre, al Casal.

ALFONS MORÉ

Alfons Moré és conegut per tots els saltencs. Avui el portem a les pàgines de La Farga per un doble motiu: Per ésser de Salt, com ell diu: de soca-rel, i per haver estat elegit Regidor de l'Ajuntament de Girona. Volem tenir amb ell un diàleg o xerrada sobre temes que, essent d'actualitat, més o menys pertanyen a Salt. Encetem, doncs, aquesta conversa amb un resum biogràfic del nostre personatge.

Vaig néixer a Salt l'any 1930 al Carrer Princesa. Després de la guerra li van posar el nom de José Antonio i avui es diu Major de Salt.

Els nous Ajuntaments intentaran canviar aquesta sèrie de noms triomfalistes que encara porten els nostres carrers?

Sí, sens dubte. Aquesta és una de les nostres feines: catalanitzar les ciutats.

A què jugaves de petit?

Erem feliços amb jocs no tan complicats com els d'avui. Jugàvem a boles, baldufes, bèlit, a amagar, a guàrdies i lladres, etc. I una cosa curiosa: aquests cotxes tan fantàstics que els nens tenen ara, nosaltres ja els feiem amb fustes i fang, prenent model dels pocs que transitaven per les nostres carreteres.

On jugaveu?

Al carrer. El tràfec no era com ara. Per això, al ser el carrer ben nostre, no trobàvem a faltar zones verdes de que tan mancats estem ara.

Passant a la teva adolescència. Quins estudis vas fer?

M'agrada que em feu aquesta pregunta ja que tinc records molt bonics. El meu primer col·legi va ésser el de les Dominiques, on vaig estar-hi fins l'any 1939 tot i que, els anys 36 y 39, fou convertit en escola pública. Després vaig passar als Germans de la Salle per fer la preparació al batxiller i després als Maristes de la Catedral fins els 16 anys. Llavors alternant amb el treball, vaig començar a estudiar la meva professió actual.

Quina va ésser la teva primera xicota?

La que actualment és la meva muller.

Digues-nos tres fets que, per la seva importància, tan positius o negatius, t'hagin frapat.

De l'infància recordo amb pànic els bombardeigs del final de la guerra. De la meva primera joventut, les manifestacions triomfalistes d'uns fets que van marcar la nostra vida i que han fet difícil el poder-nos retrobar amb la identitat de ciutadans de Catalunya. I de l'actualitat, la manera antidemocràtica com van anexionar el nostre poble a Girona. Això va ésser fruit d'una dictadura que, sense escoltar per res a Salt, el va convertir en un barri.

Creus en una clara autonomia per a Salt?

De la mateixa manera que ens van usurpar la independència sense dir-nos res, voldria que el poble tingués la possibilitat de manifestar-se en aquest sentit: autonomia o independència. Tots els partits polítics, a les seves campanyes, es van comprometre a lluitar per conseguir-ho.

A què va ésser deguda la teva presentació a les Municipals?

A través del meu partit i per la meva professió havia actuat ja en la confecció del plantejament de l'alternativa sanitària de Catalunya. La por que Salt, amb poca gent que es presentava, no tingués cap representant a l'Ajuntament, va ésser el motiu més poderós. El que pensava s'ha fet realitat ja que, a part d'en Joan Vidal que hi viu, de Salt, de soca-rel només hi sóc jo a l'Ajuntament.

El gran nombre de gent no nascuda a Salt que avui hi viu pot ésser un frè de cara a l'autonomia?

Em deia no fa molt dies una persona immigrada: "Quien ha visto el Salt de cuando yo llegué hace cinco años y el de ahora". Es ben cert que tots aquests saben que fa cinc anys, pagant menys eren més ben atesos. Tots ells votaran per una autonomia o independència, si és que interessa.

T'agraïrem que ens fessis una petita biografia de cada un dels caps de la llista que es varen presentar per a l'alcaldia de Girona.

En Joan Vidal és un home treballador, que estima molt el país i que el que diu ho fa. En Quim Nadal és noble, molt obert, amb una gran capacitat de treball i que ha entès perfectament el problema de Salt. En Pararols és una persona honrada, honesta i que, per venir d'on vé, li agrada fer les coses molt ben fetes. Al que menys conec és a en Terrades tot i que de cara a Salt crec que era el que en la taula rodona que es va fer, no es va "mullar" gens ni mica. De totes maneres la seva experiència com a funcionari pot ésser molt útil.

Quin és el programa actual de l'Ajuntament?

Es lògic que havent guanyat els socialistes, sigui el seu el qui imperi. Haig de dir, de totes maneres, que aquest programa és fàcil d'ésser compartit per altres forces. S'ha compost de sis àrees; Governació, Hisenda, Urbanisme i Medi Ambient, Sanitat, Cultura i Esports, i Serveis. Les presidències d'aquestes comissions i àrees estan formades per els partits guanyadors i més representatius. No hi ha hagut marginació de cap mena. A dintre l'Ajuntament hi ha un equip amb una il·lusió extraordinària de fer coses per a Girona. S'ha acceptat un programa i, el que s'ha de fer és treballar per portar-lo endavant. Cal destacar que dintre de l'àrea de Governació, el batlle es guarda la facultat de crear delegacions. Del desenvolupament d'aquesta àrea és d'on ha de sortir la presidència del Consell Municipal de Salt, que ja és a punt. Sembla ésser que aquest càrrec recaurà en mi. I el que farem serà cridar a tots els partits que han participat a les eleccions, formar la resta del Consell; i a treballar!

Amb quins "calers" ha començat l'Ajuntament actual?

Amb cap. L'anterior Consistori, com que va plegar encetat el segon trimestre, ja havia fet ús del pressupost del mateix. Estaven en el seu dret. Per tant, no és dir res de massa si apunto que hem començat a zero.

Passant a temes d'aquí, i concretament del Casal, quina opinió tens del mateix?

És molt agradable veure com nois joves, a través d'unes activitats esportives, comparteixen plenament el seu lleure amb gent de la tercera edat. És bonic, molt bonic.

Si poguessis, què faries d'immediat al Casal?

Engrandir-lo. Sortosament es fa petit. Això diu molt a favor de les activitats que hi ha.

Per què acudeixes desinteressadament cada dia al Casal per atendre a tothom qui ho necessita?

Mireu, Salt m'ho ha donat tot: família, mitjans de vida, amics...Crec que és un deure moral ajudar al poble que tant m'ha donat assistint a qui crec que més ho necessita que són els jubilats. La meva màxima aspiració seria fer un servei complet de Geriatria que ho abastés tot, des de medicina preventiva fins a l'esport. El Casal seria el lloc millor per fer-ho.

Per ordre d'importància, quins creus que són el problemes més urgents a Salt?

Llocs per als vells. D'ateneus i zones verdes, que encara que deficitaris, a Salt en tenim alguns.

N. 141.

És un problema gravíssim que s'ens planteja als saltencs. De moment no hi ha cap llei que ens permeti arranjar-ne ràpidament. S'està elaborant, com a pla d'urgència, un projecte de circumvalació de Girona en el qual s'inclou la N. 141. Aquesta ha de desaparèixer com a carretera per convertir-se en el carrer Major de Salt.

Copsades ja les teves inquietuds i propòsits per a Salt, volem conèixer les teves preferències. Cine o Teatre?

Teatre

Diari o revista

Diari

Música

Clàssica

Esport

Futbol

Menjar preferit

Arròs

Flor

Rosa vermella

Beguda

Un bon vi

Muntanya o Platja?

Muntanya

Un amic

Molts amics

Un esportista

Narcís Casas

Una plaça

La de Salt

Un músic saltenc

Comalada

Un poeta d'aquí

Salvador Sunyer

Una cançó

Vinyes verdes vora el mar, de

Llach.

Un llibre

Holocaust

Un autor

Maragall

Un músic de sempre

Beethoven

Uns ulls

Castanys

Uns cabells

Castanys

"Salt m'ho ha donat tot, és doncs justa correspondència lluitar per Salt". Amb el record d'aquestes paraules tanquem la xerrada amb Alfons Moré, saltenc, Regidor de l'Ajuntament de Girona i cap del Consell de Salt.

LA TORRE DELS MOROS DE VILABLAREIX

per Narcís Soler

A poca distància de la parròquia de Vilablareix i a uns 150 metres de l'actual cementiri, al bell mig d'un camp, hi ha una torre d'aspecte monumental i de color negre, anomenada **La Torre dels Moros**.

Aquest nom, que li ha estat concedit seguint el costum d'atribuir als invasors musulmans tot allò que es creu molt antic, no li escau gens. En realitat, quan l'arribada dels moros, feia ja 500 anys que la torre s'aixecava al mateix lloc on encara la veiem avui.

El monument, molt vistent, va cridar molt aviat l'atenció, i ja que al 1864 s'identificà, encertadament, com un sepulcre romà.

En efecte, la **Torre dels Moros** de Vilablareix és un monument funerari ben conegut avui pels arqueòlegs i citat repetidament en la bibliografia científica. Com que probablement no ho és tant pels que el tenim tan aprop, hem volgut fer-ne un comentari per La Farga.

Es tracta d'una torre de dos pisos i un terrat, d'una altura total de 8'62m. La façana amida 4'16 m i les parets són de 73 cm. de gruix. Els dos cossos estan separats per una triple filera de rajols i ambdós anaven coberts amb volta de canó, també de rajols, orientades perpendicularment, per tal de distribuir millor les forces. El cos inferior no tenia porta; el forat actual degué fer-se per aprofitar la construcció com a barraca per a guardar eines i soplujar-se. En els cos de dalt s'obre un gran arc, que degué ésser l'entrada al monument. Al cos de baix probablement només s'hi accedia per una obertura en el sostre. A l'entrada hi ha l'espai reservat per la làpida, perduda totalment. Això ens priva de qualsevol informació històrica sobre el monument.

Sabem però que aquests tipus de sepulcres monumentals són habituals a l'Imperi Romà a partir de finals del segle II i durant el III després de Crist, amb l'arribada de costums i ritus orientals. L'esperit republicà romà estava lluny de la glorificació del difunt a través de monuments funeraris que en perpetuessin la memòria, aspiració que en canvi era habitual a Orient.

Els monuments sepulcrales romans en forma de torre que han arribat fins a nosaltres són rars. A Catalunya destaquen l'anomenada **Torre dels Escipions**, a Tarragona, i la **Torre del Breny**, a Tarrassa. A Girona el més ben conservat és el de Vilablareix. Els altres són el d'Empúries, anomenat **El Castellot**, el de Lloret de Mar i probables restes d'altres a Sant Julià de Llor i a Aiguaviva. Aquest últim, situat darrera de Cal Temple, molt proper del de Vilablareix, està molt destruït.

L'excel·lent conservació del de Vilablareix és deguda a que, llevat de les fileres de rajols que separen els dos cossos, rajols molt malmesos i que calgué substituir, està enterament construït amb morter d'excel·lent qualitat.

Normalment, el morter romà era fet de calç apagada i de sorra, i sovint ha resistit fins a nosaltres perquè era molt ben pastat i perquè el pas del temps l'ha endurit. El millor de tots els morters, capaç fins i tot d'endurir-se sota l'aigua, encara que els mestres d'obra romans mai varen conèixer la calç hidràulica, era el fet amb toba volcànica (pedra tosca, gres volcànica, puzzolana, traquita) que treien de les rodalies del Vesubi. Amb aquest morter està construït el monument de Vilablareix, i és la gresa volcànica la que li dona color negre. Perquè fos encara més solid hi afegiren fragments de terrissa molta, amb la qual s'obtenia també un morter de bona qualitat (opus signinum).

Així, doncs, ja al segle III després de Crist eren explotades les greses volcàniques del país, encara que ben segur que l'explotació romana mai no va posar en perill els volcans, com ho fa la d'avui a Olot i Estanyol.

La torre de Vilablareix degué ésser el centre de la necròpolis privada d'una vila que existí a Vilablareix. Les Viles eren gran cases de pagès que tenen llur millor moment en els últims segles de l'Imperi. En elles vivia el propietari latifundista amb la seva família, que així fugia de les obligacions ciutadanes, en un moment que l'Imperi entrava en decadència i s'accentuaven les diferències socials i econòmiques. De les rodalies de Girona coneixem les

El sepulcre romà de Vilablareix abans de la restauració.

de Sarrià i Bell-Lloc, que tenien habitacions amb meravellosos mosaics, exponent de la riquesa de llurs propietaris, com també ho és el monument de Vilablareix. El mateix nom de Vilablareix, així com el de Vilanna, indiquen l'existència de la vila. Una prova encara més clara del poder i la riquesa d'algunes d'aquestes explotacions agrícoles és el mosaic trobat a la vila de Tossa de Mar. Hi veiem representat el propietari sota un arc triomfal, vestit amb túnica llarga i togat. Una inscripció ens fa sabedors de que l'obra es "EX OFICINA FELICES", tot i que és descurada i bàrbara. Una altra diu "SALVO VITALE FELIX TURISSA" o sigui, "Si en Vidal està bé Tossa és feliç".

El monument de Vilablareix fou estudiat en detall per Carlos Cid Priego, el qual en dirigí també la restauració: **El mausoleo romano de Vilablareix**. Anales del Instituto de Estudios Gerundenses, V, 1950, pàgs. 228-234, amb 3 làmines. En aquest article queda recollida la bibliografia anterior.

RECORDS DE SALT

Secció a cura
d' ALFONS MATEU

PAU MASÓ: ARA FA 50 ANYS

Hem anat a veure el Sr. Pau Masó i Fàbrega perquè ens expliqués coses de fa cinquanta anys. Ens ha rebut molt amablement. I ens ha dit:

"Dir 50 anys enrere, és remontar-nos més o menys als anys vint. La Vila de Salt s'acostava a cinc mil habitants. Jo aleshores havia fet disset anys i havia deixat l'escola "nacional" de nois, dirigida pel mestre Lluís Moreno, per incorporar-me al treball de casa, com a aprenent de primer any. Continuàvem amb la dictadura del General Primo de Rivera, protagonista principal del cop d'estat de l'any 1923. D'aquest temps, hi ha un fet inesborrable a la meua

camp d'esports i del club de futbol que el Patronat posseïa. Aquest estava situat a l'actual carrer Joaquim Ravetllat. En la seva caiguda arrossegà també la de l'Orfeó Rossinyolenc de SALT, que havia fundat i dirigia el malaguanyat DIDAC BOVER, ja que el local del Patronat de Sant Lluís era el seu estatge social. En ocasió d'un concert, el repertori que cantà L'ORFEÓ ROSSINYOLENC -sobre tot el CANT DE LA SENYERA- serví de motiu perquè la cen-

Pomells de Joventut de Catalunya Moviment de nois i noies, fundat per Josep Maria Folch i Torres (1920), recollint la força sociològica dels lectors d'"En Patufet". Formaren cèl·lules arreu de Catalunya amb una finalitat moral i patriòtica, però sense lligam amb cap partit polític. Organitzaren actes, aplecs i desfilades i reivindicaven l'esperit cristià i la puresa de la llengua. En fou secretari Josep Serra i Ullastrell i el portaveu era la revista "Amfora". Sumaren alguns milers d'afiliats i les noies duïen com a distintiu una caputxa blanca. El moviment fou dissolt per una ordre del 1923 del governador civil nomenat per la Dictadura de Primo de Rivera.

(AMS)

(De la Gran Enciclopèdia Catalana).

sura governativa, invocant sentiments patriòtics clausurés el PATRONAT per a una bona temporada.

(facsimil de la 1a. plana d'Amfora)

pensa, com és la suspensió dels POMELLS DE JOVENTUT DE CATALUNYA, que presidia l'escriptor Josep M. Folch i Torres. Precisament guardo d'aquella època, com un tresor, el darrer exemplar de la Revista AMFORA, òrgan dels Pomellistes, corresponent al Setembre de l'any 1923, la portada del qual és aquesta"...

"També guardo, de la dècada dels anys vint -que algú ha anomenat els feliços vint- el record trist de la desaparició del Patronat de Sant Lluís Gonzaga, que significa també la desaparició del

ANY IV

AMFORA

NÚM. 34

Barcelona, setembre de 1923

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:
Llibreria Casulleras :: Claris, 15

PREU DE SUBSCRIPCIÓ:
Un any, 3'50 ptes. : Núm. solt, 30 cènt.

La suspensió dels Pomells de Joventut

Amics estimats: Ha estat decretada per l'autoritat militar la clausura dels Pomells de Joventut i la suspensió de llur funcionament.

El «Boletín Oficial» del dia 22 de setembre, publica la següent circular que reproduïm aquí per a coneixement de tots:

Núm. 2697

Resultando que la asociación *Asociación Pomells de Joventut*, según el artículo 1.º de sus estatutos, tiene por objeto fomentar la formación de pequeños grupos (*Pomells de Joventut*) de jóvenes, niños y niñas, en las escuelas, entidades culturales, orfeones, oficinas, etc., que convengan entre sí realizar semanalmente una obra piadosa y otra cívica cultural, con el fin de elevar el sentido moral de las juventudes de Cataluña con la práctica de las virtudes cristianas y cívicas, ha sido desviada por espíritu de sectarismo a inculcar en el ánimo de la juventud, no sólo el amor a Cataluña, sino también la idea de separación de España y de desprecio a la misma, irrogando con ello perjuicios incalculables a la región, que forma parte integrante de España; he acordado, en uso de las facultades que me confiere el Real decreto de suspensión de garantías, clausurar y suspender el funcionamiento de la expresada Asociación, que se extenderá por consiguiente a todos los grupos que tenga establecidos en esta provincia.

Lo que hago público en este periódico oficial para conocimiento general de las Autoridades que velarán por el exacto cumplimiento de esta disposición.

Barcelona, 21 septiembre de 1923.

El Gobernador civil, Carlos de Lossada

cartes a la farga

Sr. Director de la Revista "LA FARGA":

Distingit senyor: Li agrairia que publicués a la Revista aquestes ratlles. Les persones grans de Salt tenim molt pocs llocs per passar l'estona. Quan hom arriba a una certa edat, es converteix en una nosa, o almenys així ho sembla. I això no és just. No és pas que jo exigeixi que tothom estigui constantment pendent de nosaltres, els vells. Em faig el càrrec que la vida és molt complicada, tothom té pressa, ningú no té gaire temps. Però és evident que els qui ens trobem a la mal anomenada tercera edat necessitem un lloc on poguem anar vivint aquest dies de pau que ens resten.

Afortunadament a Salt un grup de persones fan funcionar un Casal dels Jubilats. Tot el meu agraïment per a aquestes persones per la seva tasca a favor dels vells de Salt. Ja som molts els qui, pagant una minsa quota, ens beneficiem dels seus serveis i instal·lacions. I sé que heu d'anar fent equilibris per mantenir-ho. Feu més del que podeu. Però no n'hi ha prou.

Jo crec que a Salt hi manca una llar del Jubilat, pagada per l'Estat o per l'Ajuntament. És que els vells saltencs no ens ho mereixem? És que no hi tenim dret?

No voldria que ningú es molestés amb les meves paraules. Però és que els vells ho necessitem i ja no tenim gaire força per exigir-ho.

Gràcies, Sr. Director, per publicar la meva carta. Atentament.

UN VELL SENSE LLAR

Nota de Redacció: És clar que els vells de Salt s'ho mereixen; així i molt més! I volem ajuntar les nostres forces a les d'ells per exigir-ho.

LA FARGA

CULTURALIA

WOYZECK

Els dies 20, 21, 27, 28 i 30 d'abril i 4, 5, 11, 12, 18, 19, 25 i 26 de Maig, ha tingut lloc al local del Patronat del nostre poble, interpretat pel grup "El Talleret de Salt", la representació de l'obra de l'escriptor alemany Georg Buchner, WOYZECK.

molt concrets i delimitats en les seves característiques". És molt important ressaltar l'interés que hi han posat tots perquè la presentació hagi assolit

Amb aquestes quatre ratlles hem encetat avui una nova secció d'a-

En quant al muntatge han escollit l'opció sempre difícil d'atrevir-se amb la problemàtica que planteja la dramàtica de l'esmentat autor germànic.

Creiem que tenen molta raó quan, en el seu opuscle, ens manifesten, referint-se al mètode interpretatiu: "aquest mètode no és massa freqüent en el teatre no professional perquè comporta perills: sobretot, el baix promig d'edat i la poca preparació dels actors enfrontats a personatges un to molt acceptable. Des d'aquí felicitem el grup saltenc, bon continuador de la tradició teatral de Salt.

quest butlletí que està destinada a comentar les manifestacions culturals que es porten a terme a casa nostra, secció que desitgem que quedi fixa a cada número, i que per tant voldrà dir que l'activitat cultural no minva.

Aprofitem l'oportunitat per fer saber que ens agradaria molt que se'n comuniqui sense compliments, tots els actes que amb caire cultural estiguin programats i que, per la nostra part, procurarem comentar puntualment.

MER FÀBREGA

L'ACUDIT FOLL

per

BUGARAC

Els terratrèmols

No fa pas gaires dies, la casa del senyor Resplandis va tremolar. La dona del senyor Resplandis va sortir esperitada al carrer. "Ja hi tornal Ja hi tornal". I no era un altre terratrèmol, no. Era el senyor Rafeques, el veí, que havia arreplegat una calipandria com una casa i acabava de fer un esternut monumental. El que passa és que construeixen els envans tan febles que arribes a sentir el batec del cor de tots els de l'escala. I no parlem d'altres remors més escatològiques. Encara que no sigui gaire elegant dir-ho, sé d'un senyor que, cada vegada que anava a l'excusat, feia el mateix ritual: "Aquest, per a la veïna del tercer... Aquest, per aquell incordi del quart, primera..." Suposo que ja m'enteneu. I males veus diuen que tots arribaven al seu destí. Era el moment de la seva venjança personal.

Però no és de les deficiències en la construcció de vivendes que vull parlar avui. Això deixem-ho per a una altre dia.

El senyor Resplandis, el senyor Rafeques i altres milers de saltencs il·lustres vivim amb l'ai al cor des del dia que la terra va tremolar. No hi estem gaire acostumats a aquestes coses. Diuen que els saltencs som un mica arrauxats. Però que, quan ens ve al damunt un perill desconegut i que no podem controlar, llavors la caguera ens fa anar de bòlit. I aquest perill, en aquests moments, s'anomena Susqueda.

No ens fa gaire gràcia anar a estiuajar a l'Estartit en contra de la nostra voluntat. I aquell que vulgui anar a Roses, o l'Escala o a Palamós, què? Mal que sigui per dur la contrària a aquells que ens volen fer anar a Les Medes a fer vacances, els saltencs estem en contra de Susqueda.

N'hi ha que han començat a prendre mesures. M'han dit que hi ha ja qui té a punt una impressionant pancarta per instal·lar a la ben anomenada carretera de la vergonya. Aquesta pancarta duu el següent escrit: NO PASSARAN. Es refereix a les aigües del pantà de Susqueda. I no hi cal cercar cap més connotació política, tot i que els saltencs som un xic extremistes en aquests afers.

N'hi ha d'altres -sempre parlo per referències -que s'han fet convertir el llit en una espècie de barca. Per si de cas -diuen.

N'hi ha de més expeditius. "L'aigua de Susqueda... jo la faria beure tota a l'enginyer que va construir la presa". Aquestes darreres paraules tenen evidentment una relació directa amb les que va dir un personatge il·lustre de Madrid, el dia que va inaugurar unes obres al riu Onyar. Sort que aquell senyor se'n va anar. Si s'hagués quedat... mare de Déu quina panxada d'aigua!

BURXETA

SOPA de Lletres -

X	H	C	S	D	E	T	U
A	O	S	O	F	A	R	C
H	M	H	E	S	H	G	E
G	E	O	S	U	I	J	S
E	I	N	N	U	R	I	A
L	R	Y	K	E	F	E	L
S	L	I	R	S	W	G	U
E	L	W	D	O	T	U	T

En horitzontal, diagonal o vertical, busca 5 noms de SANTUARIS GIRONINS.

SOLUCIO: Far, Mon, Angels, Salut, Maria